Eén prikje met een nasleep van jaren

Het is zes jaar geleden, maar Eva verkrampt nog steeds als ze de naam van de bedrijfsarts hoort. Of ze hem terug wil bellen. Zijn de gegevens verwisseld? Zou ze toch hiv-geïnfecteerd zijn? Of erger nog: haar zoon?

Het stempel hiv

Haar opluchting is groot als hij haar alleen vraagt of ze zich wil laten interviewen. Ze werkt graag mee om anderen te waarschuwen voor wat haar overkomen is. We maken een afspraak en natuurlijk heeft ze geen bezwaar tegen een fotograaf. Maar na een halfuur belt ze terug: toch liever geen fotograaf en ze wil ook niet met naam en toenaam genoemd worden. Niet voor haarzelf, maar voor haar zoon. ‘Het gaat niet over gewoon een longontsteking’, verklaart ze, ‘het blijft een precair onderwerp’. Ze wil niet haar zoon voor de rest van zijn leven het stempel ‘hiv’ meegeven, ondanks dat hij nooit besmet is geweest. Niet met het virus, wel met de dreiging ervan.

Onbezorgde zwangerschap

Zes jaar geleden was Eva dertig weken zwanger. Nog vier weken werken en dan lekker met verlof. Ze genoot een onbezorgde zwangerschap en zou thuis bevallen, borstvoeding geven en gaan genieten van haar gezinnetje.

Een nuchtere vrouw

Haar moeder zat in de verpleging en was altijd vol verhalen, zoals het verhaal over die keer dat ze ’s nachts met soep rond ging. Vanwege de grote afstanden en de nachtelijk lege gangen deden ze dat met de fiets. Haar moeder was gevallen met een volle pan soep op de zaal, waarvoor ze op het matje moest komen. Om de sfeer van saamhorigheid die uit die verhalen sprak, had Eva al jong besloten om ook de verpleging in te gaan. Een nuchtere vrouw die al jong geleerd heeft om aan te pakken.

Gevoelsmens

‘Ik heb wel een grote mond, maar ook een klein hartje’, zegt ze, ‘Ik ben een echt gevoelsmens, ik trek me dingen erg aan. Maar als ik een klein kind moet prikken, draai ik er niet omheen. Ik zeg dat het even pijn doet en dan prik ik. Geen hele verhalen omdat het zielig zou zijn. Er zijn collega’s die liever geen kinderreanimatie doen. Natuurlijk is het verschrikkelijk, maar ik kan daar wel mee omgaan. Uiteindelijk help je hen ermee.’

‘Ik ben wel hiv-positief’

Het is druk die vrijdagmiddag, 27 april 2007 om kwart over vier op de Spoedeisende Hulp (SEH) waar Eva werkt. ‘Je staat soms met tien man om een brancard’, vertelt ze, ‘soms ben je zelfs met meer

mensen tegelijk bezig een plek voor het infuus te vinden'. Er komt een nieuwe patiënt binnen. Ze krijgt het dossier van haar collega die de triage-intake gedaan heeft. De voorgeschiedenis van de patiënt staat dus al in de computer, maar ze heeft haast want hij heeft koorts en daarom moet ze ook bloedkweken afnemen. Ze zal later wel kijken. Ze draagt geen handschoenen, want daarmee kun je de vaten minder goed voelen. Ook als er patiënten met besmettelijke ziektes zijn gebruikt ze vaak geen handschoenen. Als ze die gedragen had, hadden ze haar ook niet gered. Ze kiest een vleugelnaald met aan het einde een vacutainer die geschikt is voor brede en smalle buizen. Na het afnemen van de bloedkweken schuift ze geroutineerd de binnenste huls van de vacutainer in de buitenste. Daarbij glijdt ze met haar duim in de vacutainer en prikt zich. Shit, zegt ze binnensmonds. De patiënt begrijpt dat ze zich heeft geprikt en zegt onmiddellijk: 'Ik ben wel hiv-positief.'

'Ik kon hem toch niet laten liggen'

'Gelukkig was het nog vroeg in mijn dienst, zodat iedereen er nog was die ik nodig zou hebben', zegt ze achteraf. Ze handelt haar werk bij de patiënt af; 'ik kon hem toch niet met een spuit in zijn arm laten liggen'. Dan loopt ze naar de kraan om het wondje uit te spoelen. De arts van de spoedeisende hulp neemt dan al contact op met de bedrijfsarts Freuling. Zodra ze daar is, neemt de bedrijfsarts meteen contact op met internist Molenkamp, omdat Eva zwanger is. Omdat er in Eva's geval andere artsen nodig zijn naast de bedrijfsartsarts, moet het geboekt worden op haar patiëntnummer, in plaats van op een arbonummer.

'Ik weet alleen dat het troep is'

Eva mag meteen door naar de internist. Haar leidinggevende Nugteren komt haar ophalen en loopt met haar mee naar de poli. Bij de internist besluiten de artsen direct dat ze minimaal vier weken aan de PEP moet. Een andere internist, Gelderman, moet erbij komen vanwege haar zwangerschap. Zij is gespecialiseerd in hiv bij zwangeren. Eva vraagt zich af wat het betekent voor hun ongeboren kind als ze PEP neemt. 'Ik weet alleen dat het troep is', zegt ze. De twee specialisten bestuderen het dossier van de patiënt die ze geprikt had en bespreken onderling de mogelijkheid om haar PEP te laten slikken tot ze bevallen is. Nugteren stelt voor om anders het kind maar direct te halen. Dat wil Eva zeker niet, een dertigwekenkindje levert weer heel andere problemen op.

'Voor zover bekend niet schadelijk'

Ze verlaat de poli om op de SEH bloed af te laten nemen voor de nulmeting om later te kunnen bepalen wat de invloed van PEP is op het functioneren van haar lever. Molenkamp haalt vast de medicijnen voor het weekend, zodat ze er meteen mee kan beginnen. Voor zover bekend is PEP niet schadelijk voor het ongeboren kind. Ook hoort ze dat de kans op besmetting met hiv drie op duizend is zónder medicijnen. Toch zal ze nog minimaal drie maanden in onzekerheid blijven.

Opnieuw bloedafname

Intussen wordt van de bron, de patiënt die hiv heeft, opnieuw bloed afgenomen. Nu om zijn *viral load* te bepalen, die aangeeft hoe ver het stadium van hiv is waarin hij verkeert, om de besmettelijkheid in te schatten. Van een collega begrijpt ze dat de patiënt en zijn moeder erg geschrokken zijn en graag meewerken. De arts dringt erop aan dat Eva direct belt als ze vragen heeft.

‘Zoek maar een nieuwe vriendin’

Dan komt het moment dat ze haar partner moet bellen om te vertellen wat er gebeurd is. Die avond zegt ze tegen hem: ‘Zoek maar een nieuwe vriendin. Nu ben je nog jong.’ Het lukt hem niet meteen om dat uit haar hoofd te praten.

Er wordt steeds meer afgepakt

Gedurende dat weekend realiseert Eva zich bovendien dat ze haar eigen verloskundige niet kan houden, niet thuis kan bevallen en uit de bijsluiters van de PEP maakt ze op, dat ze ook geen borstvoeding mag geven. Stap voor stap wordt er steeds meer van haar afgenomen. Ze besluit een dagboek bij te houden voor haar kind. Dat dagboek is mede de basis voor dit verhaal, aangevuld met een gesprek.

Twee jaar na de geboorte onder controle

Eva belt op zaterdagochtend Gelderman nog eens om te vragen of de PEP echt geen kwaad kan voor hun kindje. Gelderman heeft intussen een brief opgesteld aan de medische directie waarin ze aangeeft dat een prikaccident voor zwangeren veel meer consequenties heeft dan voor anderen. Ieder ander die met een prikaccident het risico op hiv zou lopen, krijgt niet langer dan vier weken PEP. Intussen heeft Eva met haar partner de lange lijst aan bijwerkingen van de medicijnen gelezen en is bepaald niet gerustgesteld. Gelderman kan hen echter wel het gevoel geven dat ze serieus worden genomen. Maandagochtend belt Gelderman dat ze die middag al naar de gynaecoloog kan. Haar partner gaat mee en ze krijgt een echo. Berghuis bevestigt dat ze de PEP door moet slikken tot aan de bevalling, maar de bedrijfsarts Freuling vraagt zich af of ze het niet te academisch benaderen en heeft het over vier weken PEP en het kind twee jaar na de geboorte onder controle houden. Een kind van een met hiv besmette moeder is niet per definitie zelf met hiv besmet. Als hun kind geboren is, zal het ziekenhuis een sneltest afnemen en als die schoon is, is voor 99% zeker dat hun kind vrij is van hiv. Er gaat veel informatie langs haar heen en bovendien heeft niemand ervaring met haar geval. Alles brengt haar aan het twijfelen. Ze praat veel met haar ouders, die zeker in deze tijd heel belangrijk voor haar zijn. Woensdag is het Koninginnedag en Eva heeft dienst. Om een collega op deze feestdag niet ervoor op te laten draaien, gaat ze gewoon werken.

Leverfuncties verhoogd

Hierna volgen weken van bloedonderzoeken en afspraken bij verschillende artsen. Dan blijkt dat haar leverfuncties verhoogd zijn door de PEP. Gelderman wil er toch mee doorgaan en plant extra bloedcontroles.

Toch een co-assistent

Op 22 mei heeft Eva weer een controleafspraak bij gynaecoloog Berghuis. In de wachtkamer zegt ze tegen haar partner dat ze eigenlijk niet wil dat een co-assistent haar helpt. Normaal mag iedereen bij haar meekijken, maar dit is ingewikkelder en vooral emotioneler. Prompt roept een derdejaars haar binnen en doet de eerste controle. Tegen de gynaecoloog zegt ze dat ze niet wil dat een co-assistent of een andere leerling bij haar behandeling of bevalling aanwezig is, ondanks dat het een academisch ziekenhuis is. Berghuis maakt een aantekening in haar dossier.

Elke afwijking is niet normaal

Kinderarts Stevens wil hun kind na de geboorde nog vier weken aan de PEP houden. Er zouden maar weinig bijwerkingen zijn, alleen een daling van de leukocyten, maar daar zijn geen klinische gevolgen van. De verpleegkundige in Eva denkt echter ‘elke afwijking in het bloed is niet normaal’. De keus is tussen minder dan drie op duizend dat ze besmet is tegen de bijwerkingen die hun kind zou kunnen krijgen. De behandeling van hun kind wordt steeds langer. Eenmaal thuis besluiten ze samen dat ze niet willen dat hun kind na de bevalling nog eens vier weken aan de PEP gaat. ’s Avonds gaat het in haar buik zo te keer dat ze ook daar weer onzeker van wordt. Die maandag bij Gelderman melden ze deze beslissing. Haar leverfuncties blijken weer iets hoger, maar Gelderman verandert de medicatie niet.

Datum van de bevalling

Op 5 juni bij Berghuis bespreken ze hun beslissing. Hij wil het kind in elk geval PEP geven tot de uitslag van de test bekend is, daarmee kunnen Eva en haar partner akkoord gaan. Berghuis bespreekt de mogelijkheid om de bevalling in te leiden omdat Eva allang niet meer geniet van haar zwangerschap en omdat ze het liefst zo snel mogelijk met de medicatie stopt. Ze besluiten de bevalling in te leiden op 23 juni. Eva is dan 38 weken en drie dagen zwanger.

De dagen aftellen

De volgende ochtend belt Gelderman dat haar leverfuncties zodanig verhoogd zijn, dat ze over moet op andere medicatie. Ze moet daarbij vet ontbijten met volle kwark, waar ze tegenop ziet. ’s Middags moet Eva terug naar het ziekenhuis voor de medicijnen en uitleg. Al snel blijkt dat ze van deze medicijnen meer last heeft dan van de vorige. Ze telt de dagen af, niet alleen tot de bevalling, maar

ook tot 18 juli, drie maanden na het accident, als ze de eerste uitslag krijgt over de hiv-besmetting bij haarzelf.

Definitieve uitslag

Op 25 juni om negen minuten over één ’s morgens wordt Eva’s zoon geboren. Hij krijgt onmiddellijk PEP. Nog diezelfde dag wordt het bloed van moeder en zoon getest. ’s Middags om drie uur, vlak voor ze haar kind voor de tweede keer pep wil toedienen, krijgt ze het verlossende telefoontje en hoeft ze hem geen PEP meer te geven. In het gesprek met de kinderarts twee weken later blijkt dat ze niet meer terug hoeven te komen; hun kind hoeft dus niet twee jaar onder controle te blijven. De uitslagen van 18 juli en 22 oktober geven aan dat het bloed van Eva goed is, waarmee definitief is vastgesteld dat ze niet besmet is met hiv.

Nasleep

De financiële rompslomp met de verzekering heeft nog zeker een jaar geduurd doordat het accident op Eva’s persoonlijke ziektekostenverzekering werd geboekt in plaats van op de arbokosten van het ziekenhuis, zodat haar eigen risico is aangesproken. Meer om emotionele dan financiële redenen was dit nog een extra nasleep.

Bloedafnamehuls nog niet vervangen

Eva heeft haar verhaal aan de Raad van Bestuur van het ziekenhuis gestuurd, om te laten zien welke impact het gebeurde op haar heeft gehad. Inmiddels is veilig prikken in het ziekenhuis waar Eva werkt ingevoerd met veilige naalden, uitgebreide instructie en informatie. Alleen de huls voor de bloedafname van bloedkweken is nog niet vervangen; nog steeds moet een verpleegkundige een smallere afnamehuls in de andere drukken. Eva gebruikt hiervoor nu wel haar platte hand en niet meer haar duim. Voor collega’s en leerlingen geldt haar ervaring nog steeds als een afschrikwekkend voorbeeld.